

СЕКЦІЯ «СУЧАСНІ ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ КОНТЕКСТИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ»

УДК 616.89-008.434.3:376.016-053.2

Коробейнікова Т.С.

викл. НУ «Запорізька політехніка»

ІННОВАЦІЙНІ ПРИЙОМИ КОРЕКЦІЇ СКЛАДОВОЇ СТРУКТУРИ СЛОВА У ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ

Вчасно нескореговане порушення складової структури може спричинити появу порушень у писемному мовленні у дітей молодшого шкільного віку. Вивченням складової структури слова займалися Ю. Рібцун, Н. Чередніченко, В. Михайленко, Л. Трофименко, Є. Соботович та інші. Відповідно до онтогенезу на третьому році життя порушення складової структури спостерігаються рідко і можуть бути у багатоскладових, малознайомих словах, де пропускаються склади зі збігом приголосних, іноді – префікси [5]. При цьому порушення складової структури у дітей з різними мовленнєвими порушеннями (ЗНМ, алалія, дизартрія та інші) є стійкими та не зникають без спеціальної корекційної роботи.

До видів порушення складової структури слова відносять: перестановки складів («лимана» – малина; «гебемот»- бегемот), додавання складу («анананас» - ананас, «моморозиво» - морозиво), скорочення складів («моко» – молоко, «дево» – дерево), уподібнення складів («мімінор» – помідор, «девево» – дерево), спотворення структури окремого складу («тіл» – стіл, «шапа» – шапка [1]. Серед причин порушення складової будови слова виділяють: недостатньо сформовані фонематичні процеси, порушення артикуляційної моторики, оптико-просторової орієнтації, ритму, мотиваційної сфери, недостатній обсяг слухо-мовленнєвої пам'яті тощо слухового контролю, фонематичних процесів [1; 3].

У програмі для дітей дошкільного віку із ФФНМ та ЗНМ щодо корекції складової структури визначено завдання з формування вміння розрізняти на слух довгі та короткі слова; вміння відтворювати ритмічний малюнок слова (відплескування; відстукування; крокування разом із логопедом і шляхом повторення за логопедом), а також уміння правильно вимовляти і ділити на склади [2]. Ю. Рібцун пропонує для спряженого промовляння використати ігровий прийом «Ладусі» (вчитель-логопед, промовляючи склад, злегка штовхає вертикально розташовані долоньки дитини) або «Клоун» (дитина і вчитель-логопед стоять один навпроти одного; вчитель-логопед бере дитину за ручки, дитина стає на ноги вчителя-логопеда; вони в такт складу переступають з ноги на ногу) [4]. Для вправ зі складового аналізу та синтезу на занятті можна використовувати природні матеріали (горіхи, каштани) або гудзики, монетки, кубики, олівці тощо, які будуть зоровою опорою.

Нами розроблені вправи з використанням ресурсу «Learningapps», серед яких вправа «Знайди пару» у якій дітям потрібно прочитати слова різної складової структури слова і підібрати до них малюнок. У вправі «Меморі», потрібно назвати, що зображено та знайти пару (однакові зображення). Зображення підібрані на певну складову структура слова. Також нами розроблено дидактичний матеріал до якого увійшли вправи, які сприяють не тільки корекції складової структури слова, але і спрямовані на розвиток пізнавальних процесів (зорової уваги, зорового сприймання, графомоторики): «Знайди тінь», «Розпізнай за контуром», «Лабіринти», тощо. Ефективним є використання музичних інструментів (вправа з ксилофоном: матеріал: кольорові кружечки зі складами, ксилофон, малюнки до слів. Інструкція: 1) Скільки кружечків ти бачиш? Якого кольору кружечки? Знайди червоний колір на ксилофоні, постукай та послухай як звучить. Тепер знайди зелений колір на ксилофоні, постукай та послухай як звучить. 2) Прочитай склади, які написані на кружечках («ди», «ван»). Яке слово вийшло? (диван). Грай на ксилофоні склади. Ускладнення завдання: визнач, на перший чи на другий склад падає наголос? 3) У тебе вийшло слово «диван», а тепер підбери до нього малюнок. У даній вправі ми можемо розвивати зорову увагу та сприймання, відчуття ритму, сприяти вдосконаленню вимови слів різної складової будови [6]. Вправа з балансиrom: дитина стоїть на балансірі, руки витягнуті вперед перед собою, їй потрібно перекладати мішечок з однієї руки в іншу (стежити за ним очима), називаючи склади.

Отже, з вищезазначеного можна зробити висновок, що порушення складової структури слова зустрічається у дітей із різними мовленнєвими порушеннями і може спостерігатись і після 4-х років, тому важливим є визначення механізмів порушення та включенні вправ, з розвитку фонематичного аналізу та синтезу, слухового контролю та уваги, ритму, темпу, оптико-просторових уявлень, праксису, артикуляційної моторики тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бурдейна О. Формування складової будови слова у дітей п'ятого року життя із загальним недорозвитком мовлення. *Особлива дитина: навчання і виховання*. 2016. №2. С. 83–93. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DLog_2016_2_12.
2. Кравцова І. В. Програма «Корекційно-розвиткова робота з дітьми із загальним та фонетико-фонематичним недорозвиненням мовлення». Тернопіль: Мандрівець, 2020. 80 с.
3. Марченко І. С. Спеціальна методика початкового навчання української мови. Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. Спеціальність: Корекційна освіта (логопедія). Київ: Видавничий Дім «Слово», 2010. 288 с.

4. Рібцун Ю. В. До проблеми порушення звуко-складової структури слова у дітей. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова* : зб. наук. пр. Випуск 23. К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. С. 206–208.

5. Рібцун Ю. В. Методичні рекомендації щодо формування фонетикофонематичної складової експресивного мовлення молодших дошкільників із ЗНМ. *Український логопедичний вісник*: зб. наук. пр. Вип. 1. 2010. С. 72–81.

6. Комплекс вправ для корекції складової структури слова за допомогою ксилофона.

URL:<https://naurok.com.ua/vpravi-dlya-korekci-skladovo-strukturi-slova-za-dopomogoyu-ksilofona-257611.html>